Aan de leden

Datum
12 juni 2024
Ons kenmerk
U202400293
Lbr. 24/024
Telefoon
070-3738393
Bijlage(n)
Brief OM

Onderwerp
Strafrechtelijk kader strafbare feiten jegens ambtsdragers en werknemers met publieke taak

Geachte leden van college en gemeenteraad,

In het Strategisch Beraad Veiligheid is aandacht besteed aan het onderwerp ‘aangiften door en veiligheid van burgemeesters’. In dit overleg heeft het Openbaar Ministerie (OM) toegezegd om het strafrechtelijk kader voor opsporing en vervolging van mogelijke strafbare feiten jegens ambtsdragers en werknemers met een publieke taak te delen. Dit kader, dat is vastgelegd in het Wetboek van Strafvordering, is overigens niet vernieuwd, maar blijkt bij gemeenten niet altijd bekend of duidelijk. Signalen vanuit gemeenten geven aanleiding om dit kader nogmaals actief met u te delen, zie hiervoor de bijlage.

Strafrechtelijk kader OM
De brief gaat nader in op de eenduidige landelijke afspraken die politie en OM hebben gemaakt. Vervolgens wordt het belang van en de wijze van het doen van aangifte toegelicht. Tot slot komt de rol van de lokale driehoek aan bod. In deze begeleidende brief informeren wij u graag ook over een aantal andere initiatieven rond het thema Weerbaar Bestuur.

Programma Weerbaar Bestuur
Het programma Weerbaar Bestuur van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) biedt samen met de VNG en andere partners in het Netwerk Weerbaar Bestuur ondersteuning aan gemeenten bij het omgaan met agressie, intimidatie en bedreigingen. Bijvoorbeeld bij het stellen en uitdragen van de collectieve norm, bij de organisatie van trainingen en bij de ontwikkeling van het Stappenplan melding en aangifte voor politieke ambtsdragers. Naast een weerbaar bestuur is ook een weerbare organisatie van belang. Bij incidenten rondom de veiligheid van de burgemeester, wethouders of raadsleden biedt het landelijke Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur een breed en snel in te schakelen netwerk van vakgenoten, experts en ervaringsdeskundigen. Meer informatie vindt u op weerbaarbestuur.nl/ondersteuningsteam.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag
070 - 373 83 93 | info@vng.nl

Lokale invulling
Vanwege het ontbreken van een klassieke werkgeversverantwoordelijkheid is het ook belangrijk om als gemeente lokaal de weerbaarheid en bescherming van met name politieke ambtsdragers te organiseren en goede afspraken te maken. Denk hierbij aan het verduidelijken van de rollen van en taakverdeling tussen burgemeester, griffier, gemeentesecretaris en adviseur openbare orde en veiligheid binnen de gemeente.

Wat betekent dit voor de ambtelijke organisatie?
De inzet op een weerbare organisatie, van bestuur tot ambtenaren, is van belang. Als VNG ondersteunen we gemeenten met onder meer kenniskringen, het in kaart brengen van het bestaande aanbod en webinars over bijvoorbeeld corruptie. Voor meer informatie over de inzet van BZK en actuele handreikingen kunt u terecht op weerbaarbestuur.nl

Wij adviseren u afspraken vast te leggen in een gemeentelijk agressieprotocol en dit actief met de gemeenteraad en het college te bespreken. Dat kan bijvoorbeeld tijdens een sessie in de tour van het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur van BZK. Dit zijn bijeenkomsten met gemeenteraden en colleges over het omgaan met agressie, intimidatie en bedreigingen. Voorbeelden van mogelijke afspraken zijn:

- Incidenten altijd (intern) melden en registreren;
- altijd aangifte doen bij de politie;
- het volgen van de Veilig Publieke Taak (VPT)-code;
- het hanteren van de Eenduidige landelijke afspraken (ELA).

Naast de inzet van het strafrecht is het verstandig ook alternatieve, normerende maatregelen te overwegen, zoals het voeren van zogenoemde stopgesprekken. Het bespreken van casuïstiek en (be)dreigingen in het driehoeksoverleg tussen burgemeester, officier van justitie en de politiechef helpt bij een gerichte aanpak bij incidenten. Desgewenst kan ook het Regionale informatie- en expertisecentrum (RIEC) een rol spelen om de weerbaarheid van de gemeente te vergroten.

Vragen
Het is belangrijk om de verwachtingen en prioritering tussen burgemeesters en het OM lokaal goed af te stemmen. Dit geldt voor de opvolging van VPT-aangiften en de aansluiting op bestuurs- en strafrecht. Daarom doet het ministerie van BZK het aanbod om hierover in gesprek te gaan tijdens een districtelijk of regionaal veiligheidsoverleg. Met een bericht aan politiekeambstdragers@minbzk.nl kunt u uw belangstelling hiervoor aangeven. Met vragen over deze ledenbrief kunt u terecht bij het Klantcontactcentrum van de VNG, via 070-3738393 of e-mail: info@vng.nl.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr L.K. Geluk
Algemeen directeur

OPENBAAR MINISTERIE

Arrondissementsparket Rotterdam

Postbus 50956, 3007 BT Rotterdam

Wilhelminaplein 100-125
3072 AK Rotterdam
T +31 88 699 21 00
www.om.nl

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Datum 27 december 2023
Ons kenmerk nvt
Contactpersoon Mr. E.A. Wösten
Bijlage(n) 1
Onderwerp Strafrechtelijk kader en aangifte in het kader van Veilige Publieke Taak (VPT)

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden.

Geachte heer, mevrouw,

27 november jl. heeft het Strategisch Beraad Veiligheid plaatsgevonden waar het Openbaar Ministerie werd vertegenwoordigd door de voorzitter van het College van procureurs-generaal, de heer M. Otte. Onder andere het onderwerp ‘aangiftes door en veiligheid van burgemeesters’ was geagendeerd. In dit overleg is aan u de toezegging gedaan om het strafrechtelijke kader ten aanzien van opsporing en vervolging van strafbare feiten gepleegd jegens werknemers met een publieke taak en het aangifteproces nog eens voor u op schrift te stellen. Dat kader is niet nieuw, eerder heb ik als landelijk OM-portefeuillehouder VPT in de Adviesraad Weerbaar Bestuur een presentatie op dit onderwerp verzorgd. Enkele belangrijke noties uit de presentatie zijn als bijlage toegevoegd.

Ik verzoek u vriendelijk om deze brief uit te zetten onder de burgemeesters. Het College zal mijn brief onder de aandacht brengen van de betrokken departementen.

Strafrechtelijk kader

Sinds 2010 hebben politie en openbaar ministerie zich gecommitteerd aan eenduidige landelijke afspraken ten aanzien van de opsporing en vervolgen van agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak (VPT). In deze eenduidige landelijke afspraken (ELA) hebben politie en openbaar ministerie onder meer afgesproken hoge prioriteit aan de opsporing te geven, aandacht te hebben voor de kwaliteit van onderzoeken en processen-verbaal en slachtoffers en werkgevers optimaal te informeren over positie en (on)mogelijkheden in het strafproces.

De vervolgingsafspraken uit de ELA zijn door het OM verder uitgewerkt in de Aanwijzing kader voor strafvordering meerderjarigen (2019A003) en de bijbehorende richtlijnen. In deze aanwijzing is ten aanzien van VPT het volgende bepaald:

Het OM kiest juist hier voor effectieve en betekenisvolle interventies. Interventies die de dader confronteren met de gevolgen van zijn daad en bijdragen aan gedragsverandering. Denk hierbij aan (eventueel combinaties van) gerichte werkstraffen, leerstraffen als bijzonder voorwaarde, gedragsaanwijzingen en het maken van excuses aan het slachtoffer. Het uitgangspunt is dat in die gevallen de sanctie in de richtlijn met 200% wordt verhoogd als signaal dat dit soort crimineel gedrag niet wordt getolereerd.

Het bepalen van de strafeis is maatwerk en het openbaar ministerie houdt bij het bepalen daarvan- naast bovengenoemd uitgangspunt – ook rekening met andere factoren zoals de omstandigheden waaronder het feit is gepleegd en de persoon van de verdachte.
Deze factoren kunnen tot een verhoging of verlaging van het in de richtlijn genoemde uitgangspunt leiden.

Melding en aangifte
Voor het openen van een opsporingsonderzoek is het belangrijk dat aangifte wordt gedaan.

Het slachtoffer kan zelf aangifte doen, maar dat hoeft niet. In plaats van het slachtoffer kan ook de werkgever namens de werknemer aangifte doen. De werknemer en de werkgever kunnen ervoor kiezen om een ander adres dan het woonadres van het slachtoffer, een zogenoemd domicilieadres, in de aangifte te laten opnemen.

Dit is bijvoorbeeld het adres van de werkgever, maar een andere mogelijkheid die de politie kan aanbieden is een overheidsdomicilie-adres. Hiervoor wordt pas gekozen als het slachtoffer geen ander adres kan opgeven. Het overheidsdomicilie-adres is altijd het adres van het slachtofferloket bij de politie.

Voor de aangifte is het verder van belang dat goed wordt vastgelegd wat er is gebeurd en hoe, waar en wanneer het incident plaatsvond, wie erbij betrokken waren en wat de gevolgen en impact voor het slachtoffer en de organisatie zijn.

Ook is het belangrijk dat aan de politiemedewerker die de aangifte opneemt, wordt gevraagd om de VPT-code aan de aangifte toe te kennen.

Mocht het zo zijn dat het incident niet aangiftewaardig is, dan is het toch goed om hiervan melding te doen bij de politie. Uiteindelijk kunnen die meldingen meewegen bij het bepalen van een eventuele straf bij een ander feit. Tevens kan hierdoor ook zicht op mogelijke probleemlocaties ontstaan.

Het spreekt vanzelf dat het bewijsmateriaal om tot een succesvolle vervolging te komen voldoende moet zijn om tot een succesvolle vervolging en berechting te komen. Helaas hebben zich in het recente verleden verschillende aangiftes voorgedaan waarin het bewijs ontbrak. Dat maakt de gewraakte gebeurtenis niet minder ernstig, maar er is dan wel sprake van een onbegaanbare strafrechtelijke weg. In dat geval heeft de burgemeester natuurlijk behoefte aan een goede uitleg en sepotbrief. Het OM zal intern opnieuw aandacht vragen voor een goede communicatie over een niet geslaagde aangifte.

Lokale driehoek

Graag geef ik u nog mee dat burgemeesters agressie- en geweldsincidenten uiteraard ook ter sprake kunnen brengen in de lokale driehoek. Vanuit het Landelijk OM Platform VPT zijn de hoofden Beleid en Strategie verzocht het onderwerp VPT in de lokale driehoeken en/of in de RVO's te agenderen.
Ten slotte wil ik u -wellicht ten overvloede- wijzen op de website van Veilige publieke dienstverlening[1]. Op deze website is veel informatie beschikbaar over onder ander melding en aangifte bij incidenten. Op diezelfde website is ook een infographic beschikbaar 'van preventie tot nazorg' met de mogelijkheid om door te klikken naar een extra toelichting.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Mr. E.A. (Lisan) Wösten
Plv. Hoofdofficier van Justitie
Arrondissementsparket Rotterdam
Landelijk portefeuillehouder Veilige Publieke Taak

[1] https://www.veiligepubliekedienstverlening.nl/handelen-bij-een-incident/doe-een-melding-of-aangifte

Openbaar Ministerie
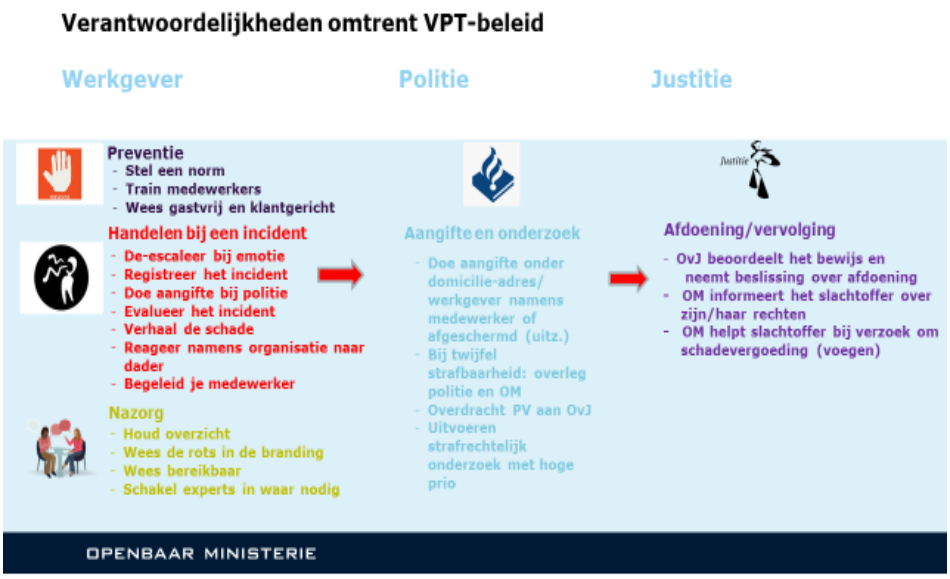
Bijlage 1